

Dvorjanski krog

Sprehod skozi mokrišče in gozd zmerno toplega pasu

Dvorje's circle

Walk through the wetland and the forest of continental climate

By Anže Prašnikar

Avtorja fotografij: Borut, Neža Prašnikar

V duhu *#ostanidoma* vas vabimo, da spoznate bogastvo slovenske naravne in kulturne dediščine, ki se skriva pod Kamniško-Savinjskimi Alpami. Podajte se na pot na obrobju Ljubljanske kotline, v biotsko raznolikost mokrišča in gozda zmerno toplega pasu na južnem pobočju Štefanje gore, nižje planote s kraškimi značilnostmi. Na pot se lahko podate neglede na letni čas, saj je tu ugodno podnebje, pozimi pa lahko uidete megli, ki sedi na Ljubljanski kotlini. Krožna pot se začne in konča ob Kavarni Strmol, kjer se lahko posladkate z odličnimi slaščicami. Sprehodite se ob jezeru in skozi lipov drevored v vse bolj neokrnjeno naravo. S svojo zeleno odejo vas gozd prestavi v svet miru, opazovanja okolice in stika z naravo. Pozorni sprehajalci boste ob ribnikih Češnjevok opazili za to področje značilno ciklami podobno cvetlico, mimo bo priletel največji evropski kačji pastir, nad ribnikom pa se bo igral vodomec. V kotanjah, kjer so za potrebe opekarne kopali glino, so nastali ribniki, ki so polni različnih vrst rib. Štorklja, čaplja in zelena žolna bodo pridno iskale svojo hrano, na večer vas bo s svojim hukanjem pozdravil skovik. Ob vzponu proti Dvorjanskemu hribu se boste sprehodili skozi mešan gozd, kjer si veje podajajo različna drevesa in grmovnice, poleti se boste najedli jagod. Že prej pa si preberete knjigo Draga Jančarja, ki opisuje zamolčane skrivnosti tega področja in si ob opazovanju čudovite okolice predstavljate grozote, ki so se med drugo svetovno vojno dogajale po slovenskih gozdovih. Vendar naj vam to ne vzame veselja, da začutite tihoto in mir gozda, ki obdajata Dvorjanski hrib. Splezate na opazovalnico in če boste imeli srečo, opazite družino divjih svinj ali samotno srno. ... In že je čas, da se odpravite proti dolini do izhodiščne točke na brdsko tortico ali sladoled.

Abstract: In the spirit of *#stayathome* we invite you to know Slovenian natural and cultural heritage, which is hidden under the Kamnik-Savinian Alps. This area is the part on the edge of the Ljubljana Basin, on the southern slope of Štefanja gora which is a lower plateau. Be invited to know the biodiversity of the wetland and the forest of continental climate. You can visit this path regardless of the time of year, because the climate here is mild. You can escape the fog at winters. The path starts at the parking of Strmol Castle. Walk along the lake and through the linden tree avenue to the Češnjevok ponds.

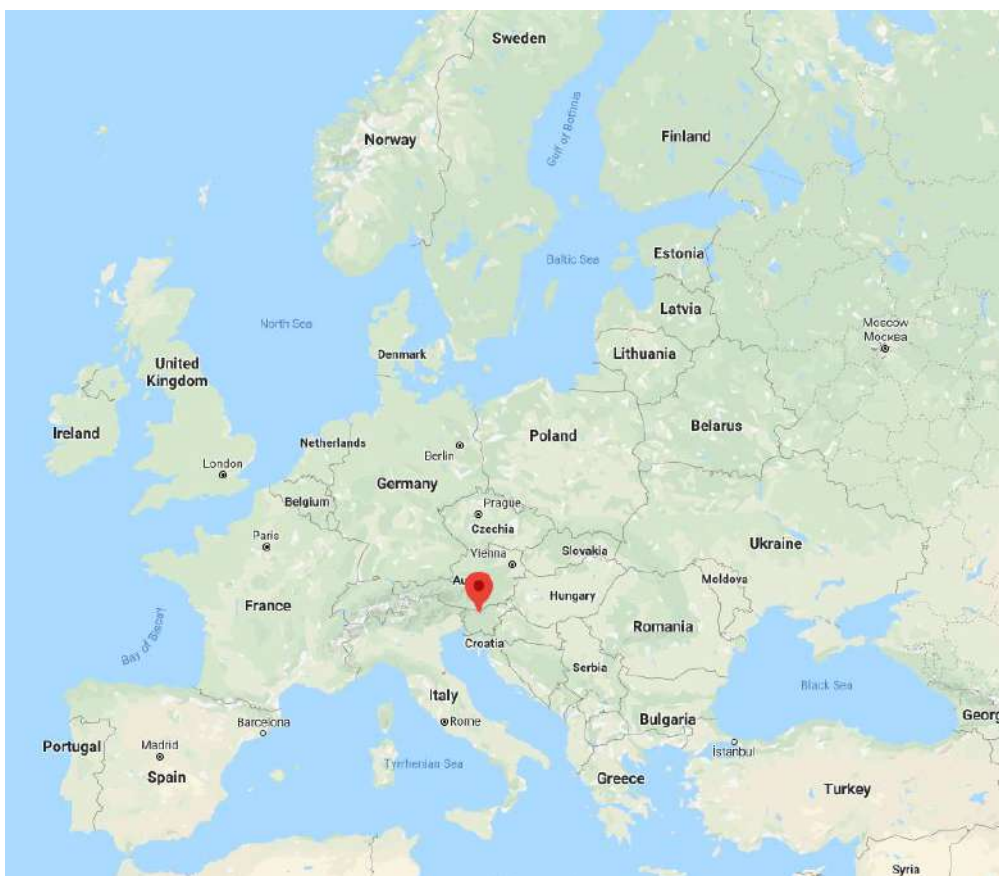
Water and the green color of forest calm you down and you connect with nature and yourself. People dug clay for the brickyard in the past. And when they ended before 50 years water covered this area. That's how became Češnjevok ponds which are now full of fishes.

You can notice a flower called "pasji zob" which is typical spring flower in this area. The largest European dragonfly will fly past, and a kingfisher will play above the pond. The stork, the heron and the green woodpecker will search for their food. You climb to Dvorjanski hrib through a mixed forest, where you can see various trees, shrubs and forest undergrowth. You can eat strawberries and blueberries in summers.

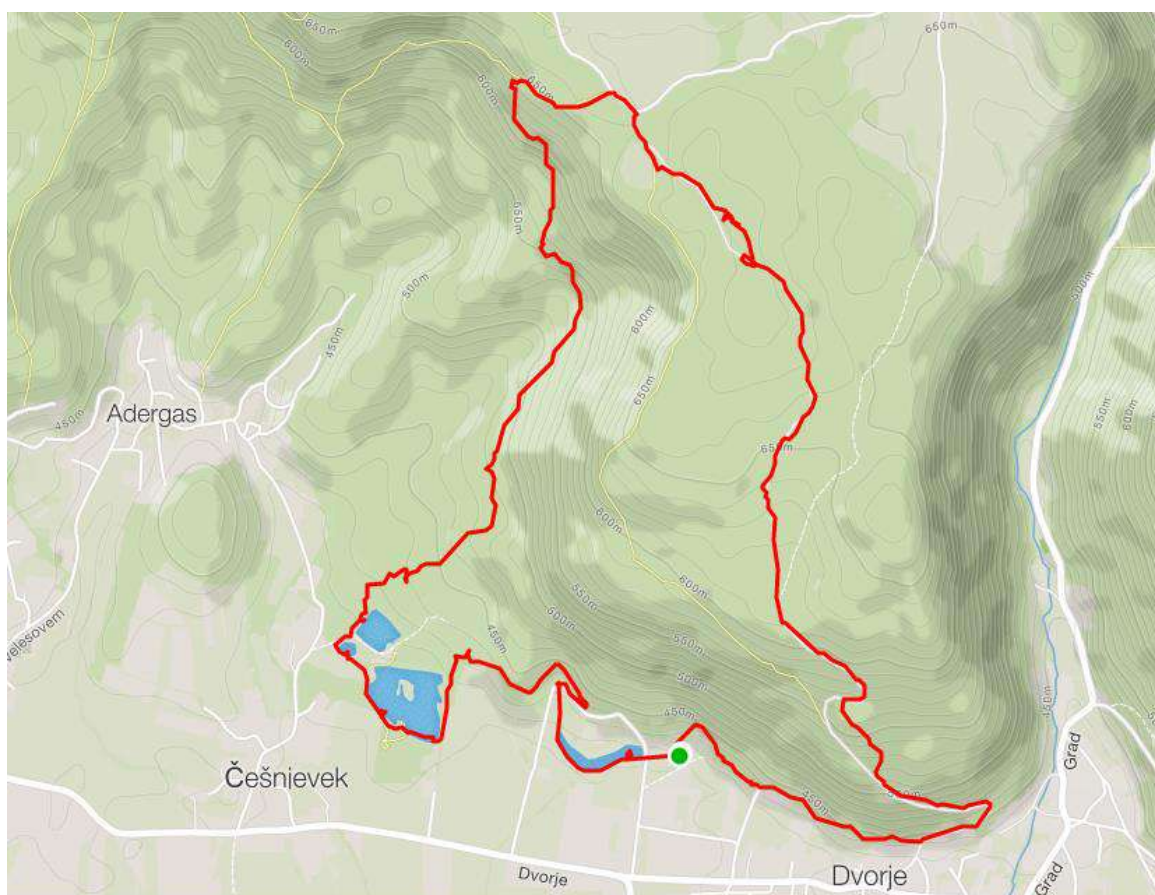
We advise you to read Draga Jančar's book, which describes the hidden secrets of this area and horrors that took place in the Slovenian forests during the Second World War. Those stories mustn't take you the joy of enjoying the breathtaking nature. You can climb up to the observatory and if you're lucky, you see a family of wild pigs or a lone deer. ... And it's time to go back to the starting point in the café of Strmol Castle for a cake or ice cream.

Lega: Severna polobla, Evropa, Slovenija, Gorenjska, občina Cerklje na Gorenjskem, Dvorje

Toplotni pas in podnebje: zmerno topli pas, celinsko podnebje, na višjih legah prehaja v gorsko

Dvorjanski krog - pot: Grad Strmol – Ribniki Češnjevek – Dvorjanski hrib – Dvorje – Grad Strmol

Izhodišče: parkirišče pri Kavarni Strmol ob Gradu Strmol

Koordinati izhodišča: 46°15'50" S, 14°28'44" V

Višina izhodišča Gradu Strmol: 400 m

Višina Dvorjanskega hriba: 678 m

Koordinati Dvorjanskega hriba: 46°16'13" S, 14°28'30" V

Višinska razlika: 313 m

Dolžina poti: 7,7 km

Trajanje poti: 2 do 3 ure (zmerne hoje)

Primerno za: pohodnike, tekače, kolesarje, električne kolesarje

Zahtevnost: pot je lahka, primerna za vsakogar

Najprimernejši čas za obisk: spomladi, poleti, zgodaj jeseni

Zanimivosti v bližini:

- Grad Strmol z muzejem in kavarno, park z jezerom
- Ribniki Češnjevke
- Adergas – samostan dominikank, nad vasjo razvaline gradu Kamen
- najdbe iz kamene dobe na Štefanji gori
- Cerklje na Gorenjskem – Hribarjeva vila, rojstna hiša Ignacija Borštnika, Petrovčeva hiša, čebelarški muzej, spominski park
- Rekreativno turistični center Krvavec

Lega, podnebje in drugi podatki

Območje je na obrobju Ljubljanske kotline, na prehodu dveh naravnogeografskih enot – gorski svet Kamniško-Savinjskih Alp in ravninskega dela Kranjskega polja, na južnem pobočju planote Štefanje gore. Vreme je relativno stabilno, območje spada v vlažni del alpskega višavja. Na dvignjenem delu se zmerno celinsko podnebje prepleta z gorskim, zato je pogosta temperaturna inverzija. Klimatski pas ima prijeten vpliv na obiskovalce, saj so v zimskih mesecih izredno pomembni dnevi osončenja in s tem višjih temperatur. V poletnem času se povprečne temperature gibljejo med 22 in 24 stopinjami, pomemben je vpliv gozda. Povprečna količina padavin v nižinskem delu je približno 1300 mm, v sredogorju 1600 mm, v visokogorju pa več kot 2000 mm. Poletja so topla, zime so hladne, a ne izjemno mrzle. (priloga klimogram za Cerklje na Gorenjskem 2019). Zaradi klimatskih sprememb je na tem področju vse več vetrolomov, povprečne letne temperature naraščajo, spomladi je vse več temperaturnih ekstremov, muhasto aprilsko vreme se je prestavilo v mesec maj, poletja so pogosto deževna, zime niso ostre in v zadnjih letih je zapadlo malo snega. Tako na vrtovih in sadovnjakih v Dvorjah opazite breskve, kivi, fige, kaki in celo marelice ter limone, ki dobro obrodijo, le pred pomladno pozebo jih je treba zaščititi.

Če pozimi želite uiti dolinski megli, poleti pa vročini, se povzpnete na planoto, kjer se vam odpre čudovit pogled na okoliške gore. Proti severu se bohotijo Krvavec ter značilna silhueta Grintavca in Kočne, na zahodu Julijske Alpe s kraljem Triglavom, proti jugu pa ob dobri vidljivosti vidite vse do Snežnika.

Dvorjanska pot se razprostira nad vasjo Dvorje do 678 metrov visokega Dvorjanskega hriba. Dvorje so z okoli 430 prebivalci manjša vas občine Cerklje na Gorenjskem. Gre za strnjeno vas ob glavni cesti, ki se z novejšo gradnjo stika s Cerkljami in Gradom. Prvotno je bila sestavljena večinoma iz kmetij, po letu 1990 pa se vse bolj spreminja v urbanizirano naselje. Ime Dvorje je v Sloveniji dokaj pogosto in lahko izhaja iz besede »dvorec« ali iz srednjeveškega kmetijskega posestva z več kot 40-imi kmetijami. Vas je bila prvič omenjena v 14. stoletju, Grad Strmol pa je bil postavljen že v 13. stoletju.

Slovenija je biotsko izredno bogata in je z več kot 37 % ozemlja, vključenega v omrežje evropsko pomembnih habitatov in vrst, vodilna v EU. Do sedaj je bilo dokumentiranih približno 15.000 živalskih vrst, 6.000 rastlinskih vrst in 5.000 vrst gliv. Od tega je 800 živalskih in 66 rastlinskih vrst endemičnih.

Sloveniji pripada manj kot 0,004 % celotne zemeljske površine in 0,014 % kopnega, vendar na tej površini živi več kot 1 % vseh znanih živečih vrst bitij na Zemlji in več kot 2 % kopenskih. Tako veliko število vrst na tako majhnem prostoru uvršča našo deželo med naravno najbogatejša območja Evrope in celo sveta.

Pot se nahaja na območju Nature 2000, evropske mreže varovanja naravnih vrednot še posebej ptic. Je sestavni del območja Kamniško – Savinjske Alpe, zato je del poti opremljen s tablam o živalih in rastlinah tega področja. Živalska in rastlinska pestrost tu ni velika samo zaradi dobrih okolijskih razmer (ugodno podnebje – ne prevroča poletja, ne premrzle zime, dovolj padavin skozi celo leto; sestava kamenin; rodovitna prst), temveč tudi zaradi dobrega povezovanja organizmov v ekosistemu in kroženja snovi. S programom Natura 2000 tudi človek preudarno izkorišča gozd, ter vanj ne odlaga odpadkov. Človek s svojimi dejanji ne posega v ekosistem in pusti naravno vrstno pestrost, npr.: ne krči gozda za potrebe travnika ali zazidave, ne dela golosekov in ne pogozduje le s smreko. Tako imajo posamezne vrste dobro možnost za razvoj, kar doprinese k vrstni raznolikosti.

Oprema, napotki za obiskovalce

Pot je namenjena predvsem ljubiteljem narave in miru, zato se nanjo odpravite s kar se da spoštljivim odnosom do narave in okolja, ki vas obdaja. Poskrbite, da naravo pustite tako, kot je bila, ko ste vstopili vanjo. Hodite v tihoti in s čim manj sodobne navlake. Dovolj bo že nahrbtnik s tekočino in skromno malico, ki jo pojedete na poti. Voda je površinska in neprimerna za pitje. Na poti ni košev za odpadke, zato jih odnesite s seboj. Držite se uhojene poti in ne zahajajte z nje, da ne poškodujete podrastja. Ne trgajte cvetlic ali drugih rastlin, ne uničujte rastja, ne škodujte živalim in ne bodite preglasni, da ne plašite živali.

Ker se boste v večini sprehajali po gozdu in občasno mokrem terenu, predlagamo nepremočljivo obutev in vremenu primerno pohodno obleko. Ne pozabite na vetrovko, saj na vrhu pogosto piha. Zaščitnih sredstev proti soncu ne potrebujete, saj vas bodo varovale drevesne krošnje, ne pozabite pa uporabiti repelentov proti klopm in komarjem. Komarjev pik je le neprijetna srbečica. Na tej poti se vam ni treba bati divjih zveri, temveč klopotov, ki so prenašalci borelije in meningitisa.

Izhodiščna točka

Do izhodiščne točke, kjer avto parkirate ob Kavarni Strmol, ni težko priti. Peljete se po cesti proti Krvavcu, skozi Cerklje in tik pred vasjo Grad ob cerkvi zavijete levo, skozi vas Dvorje in na desni strani zagledate znamenito podobo Gradu Strmol.

Opis poti

Dvorjanska pot se začne pri **Gradu Strmol**, ki je kulturni spomenik državnega pomena, protokolarni objekt in hotel. V gradu so vodeni ogledi, možna je tudi poroka in višje cenovna hotelska namestitvev. Grad so v 13. stoletju zgradili vitezi Strmolski in spada med najbolj ohranjene gradove na Slovenskem. Je eden od dveh slovenskih gradov z originalno opremo. Njegova največja znamenitost pa je prav gotovo nagačen aligator, ki je bil hišni ljubljencek grajske gospe Ksenije Hribar. Skupaj z možem Radom Hribarjem sta bila zadnja zasebna lastnika strmolskega gradu. Po pripovedovanju vaščanov je njuno tragično zgodbo zapisal Drago Jančar v romanu *To noč sem jo videl*.

Pod gradom stoji kavarna v bivši konjušnici, pred njim pa v 17. stoletju zasnovan park z lipovim drevoredom in ledvičasto oblikovanim jezerom, ki ga napaja potok. V parku so tudi neavtohtoni drevesni orjaki, ki pa se niso razširili v gozd. Tu živijo tudi turške grlice, ki so bolj sramežljive kot mestni golobi, zato se redko približajo človeku. Zagledali boste tudi delavno zeleno žolno, sraka pa se vam bo prav predrzno približala.

Na grajskem dvorišču opazite manj uhojeno pot, ki vas nad parkom popelje do Ribnikov Češnjevok.

Ribniki Češnjevек, ki jim pravimo tudi Virški ribniki, so nastali v kotanji izkopa glinе, tako so umetno nastalo **mokrišče**. Glinо so potrebovali za potrebe opekarstva, ki je bilo vse do osemdesetih let ena glavnih panog na tem področju. Starejše hiše v vasi Češnjevек so v večini zgrajene iz rdeče glinene opeke. Sedaj prostore opekarne uporabljajo za skladišče, delavnice in hleve konj, ki jih lahko tudi jahate. Čeprav gre za umetna jezercа se je v dobrih 50 letih tu ustvaril pester močvirski habitat.

Manjše jezero obdaja trsje, na njem se bohotijo lokvanji, večja jezera pa sta manj zaraščena. Svoj čar dajejo vrbe, ob jezeru budni opazovalec lahko najde potočne rake, v njem pa so ribiči naselili različne ribe: krapa, soma, smuča, tolstolobika, ščuko, amurja, linja, klēna, rdečeoko, rdečeperko itd. Ribe lovijo člani ribiškega društva, možno pa je kupiti ribolovno karto. Na ribnikih živi največji evropski kačji pastir, veliki studenčar, ki ima razpon kril okoli 9,5 centimetra. Kačji pastir je posebno pozornost dobil z vključitvijo področja v Naturo 2000. O čistosti okolja priča vodomec, ki nad ribniki pleše svoj radostni ples.

Ob jezeru nepremično stojijo čaplje in občasno tudi štorklje, ki potrpežljivo čakajo na svoj plen, Rade imajo manjše ribe, žabe in miši.

Večje jezero očara z lesenim pomolom in otočkom, kjer gnezdijo v varovalno barvo odete race mlakarice.

Spomladi v jezeru opazimo več nedoločenih gmot črnine, za kar se izkaže, da so paglavci, ki se obrambno zbirajo skupaj in z rekom »v slogi je moč« s svojo veličino odganjajo plenilce.

Ob jezeru pa je tudi drugačne vrste črnina – avtohtoni črni lazar, ki s svojo barvo opozarja plenilce na neprijeten okus. Pred izsušitvijo se zateka v luknjice, lubje, listje ipd., na plan pa pride le ob mraku in vlažnem oz. deževnem vremenu. Kljub dobrim prilagoditvam, ga vseeno (predvsem zaradi hitrejšega razmnoževanja) vse bolj izpodriva španski lazar.

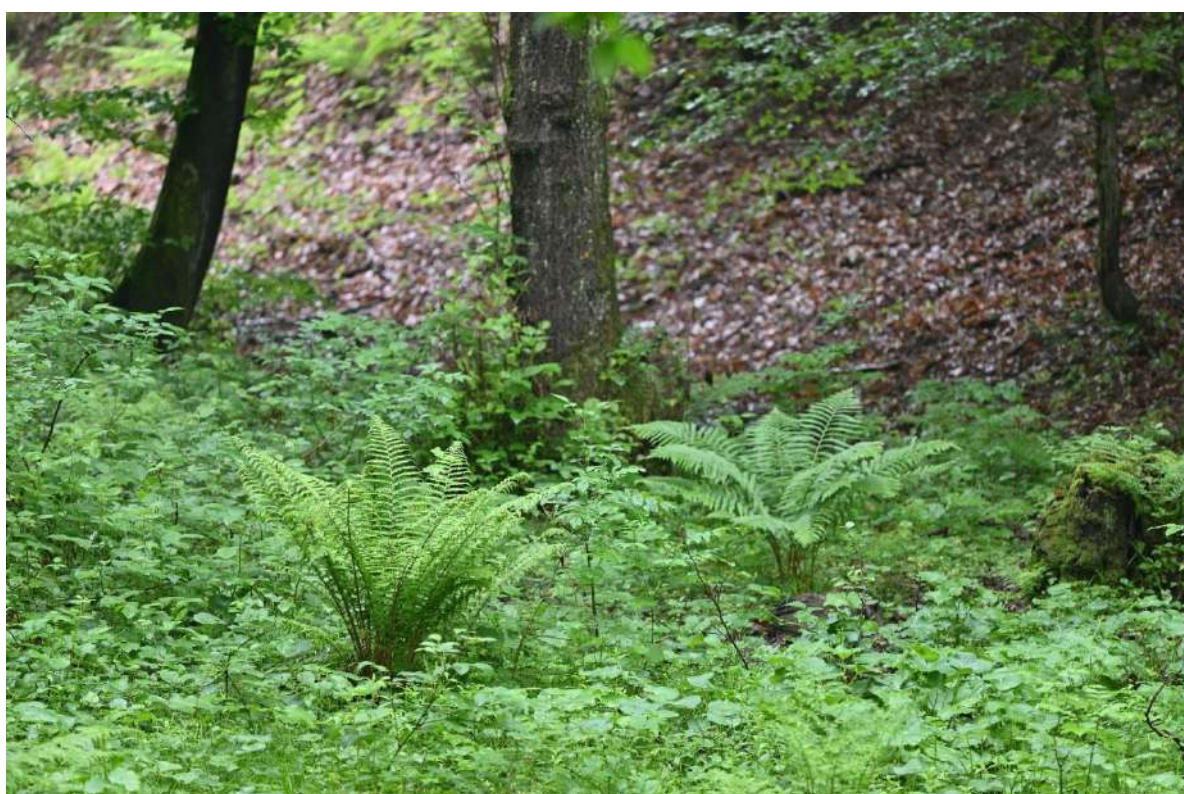

Spomladi vas ob jezeru pozdravi bela preproga podlesnih vetrnic, vmes se bohoti ciklami podoben pasji zob. Cvetlica pasji zob je posebej prilagojena na okolje, saj ima namesto korenin čebulico (podobno kot ciklama) in zgodaj spomladi, ko drevesa še niso olistana, izkoristi svetlobo, da požene vijoličen cvet, ki privablja čebele na zgodnjo pomladno pašo. V bližnji okolici je kar nekaj čebelarjev, skupaj imajo okoli 800 čebeljih družin avtohtone slovenske vrste kranjska sivka in kot specialiteto prodajajo ajdov med.

Pravi raj za uživanje ali meditiranje.

Od zgornjega ribnika se po gozdni stezi vzpenjate proti **Štefanji gori**, nižji planoti. Z vsakim korakom se zmanjšuje hrup in izboljšuje zrak. Dih jemajoča ni le lepa okolica, temveč tudi vedno bolj strma pot. Obdaja vas **mešani gozd**, ki je na začetku še bolj ravninski in močvirnat.

Pred leti je bilo tu tudi področje odlagališč gradbenih odpadkov, kar pa se je z zavestjo ohranjanja narave in vključitve področja v Naturo 2000 občutno zmanjšalo. Ta odlagališča je prekrilo gozdno podrastje. Tudi sicer lastniki gozda skrbno izkoriščajo njegove dobrine, gozd je negovan, nekeje pogozdovan s smreko in javorjem.

Na poti na **Dvorjanski hrib** se boste čudili od divjih svinj razritega podrastju, ki so se na tem področju tako namnožile, da delajo škodo kmetom Štefanje vasi. Srnjad je navajena človeka in tudi podnevi predrzno sili na polja in vrtove. Srečali boste radovedno veverico, v deblu starih dreves boste videli dupline črne žolne, slišali njeno značilno trkanje v drevesa, ko si išče hrano. Čudili se boste ptičjemu petju, na večer vas bo glasno pozdravil skovik, mimo bo prisopihal glasni jež, nad hišami se bodo spreletavali netopirji.

Lisica za svoj dom ni potrebovala veliko dela, saj je narava na apnenčasti podlagi poskrbela za mnoge manjše jame, kotanje in rove. V tem mešanem gozdu si veje podajajo mnoge drevesne vrste, ki tekmujejo proti svetlobi, zato imajo visoka in tanka debla: smreka, jelka, bor, javor, bukev, divja češnja, hrast, kostanj, gaber, višje tudi kakšen macesen, ki mu edinemu iglavcu jeseni odpadajo iglice. Iglavci imajo zimskim razmeram (nizke temperature) in pomanjkanju vlage na strmih in kamnitem pobočju Dvorjanskega hriba prilagojene zimzelene »liste«, ki se po določenem obdobju obnavljajo kot lasje pri človeku. Kostanja je vse manj, saj ga je napadla gliva kostanjevega raka, tako vse bolj prevladuje bukev. Les s pridom uporabljajo za lesne izdelke kot tudi drva za kurjavo. V bližini je več žag in mizarstev. Gozd je radodaren s svojimi plodovi: jagode, borovnice, robidnice, šipek, gobe, lešniki, kostanj, spomladi domačini nabirajo čemaž, vi pa lahko poizkusite prijetno kiselkast okus zajčje detelje.

Gozdne žabice bodo vaše stalne sopotnice, ob vlažnem vremenu pa vas bo s svojo opozorilno črno obleko z rumenimi lisami pozdravil navadni močerad, ki se je po gozdnih tleh odpravil iskat hrano ali partnerja. Hrani se z živalmi manjšimi od sebe, na primer z deževniki, žuželkami in s polži. Dobro se počuti v tem gozdu, saj je zanj ravno prav vlažno, v suhem vremenu se skriva pod odmrliimi debli dreves, pod štori ali kamni, pa tudi luknje pri koreninah dreves ali podobne špranje so zanje dobrodošlo zatočišče. Navadni močerad je zavarovan z Uredbo o prostoživečih vrstah, ni pa več ogrožen.

Po pol ure hoje se svet zravnja, saj se nahajate na robu planote, kjer se gozd umakne travniku, ki jih obdelujejo kmetje Štefanje vasi. Na robu travnika je opazovalnica z lepim pogledom na Krvavec ter levo čez Kalški greben do Grintovca in Kočne.

Pot nadaljujete desno v gozd proti Dvorjanskemu hribu. V gozdu so nenavadne z mahom porasle vrtače. Ob sončnih žarkih, ki pronicajo skozi visoke krošnje dreves, je dno vrtače prav čarobno s fluorescenčno zeleno barvo.

Na poti je več opazovalnic, ena na robu manjše gozdne jase, druga v gozdu, ob kateri je tudi krmilnica za divje svinje.

V manjši gozdni mlaki
zlasti spomladi lahko
opazite planinskega pupka
in gorskega urha, ki imata
zgoraj varovalno sivorjavo
barvo, po trebuhu pa sta
oranžno in rumeno
obarvana.

Ker je Dvorjanski hrib porasel z gozdom, ne ponuja tako lepih razgledov, kot ste jih deležni na poti.
Očara pa s svojo ostrino, saj tu pogosto piha veter.

Pot nadaljujete po južnem pobočju v dolino do izhodiščne točke.

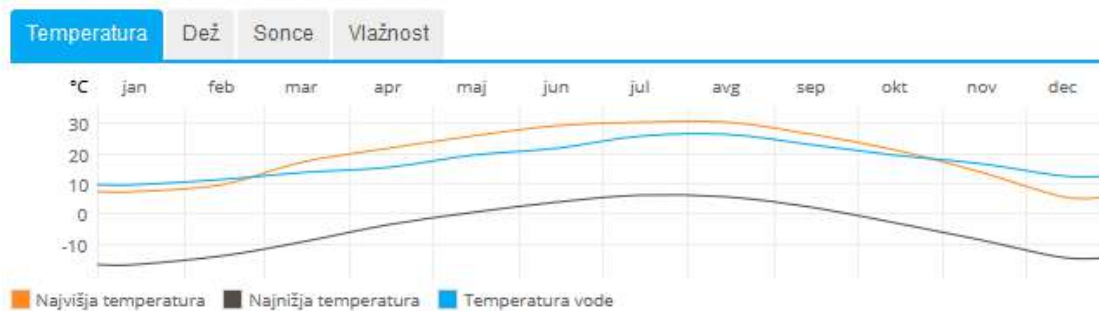
Zaključek poti:

Na cilju vas vabimo na odlične strmolske sladice. Priporočamo pasijonko, brdsko torto ali čokoladni tris, seveda pa se prileže tudi sladoled.

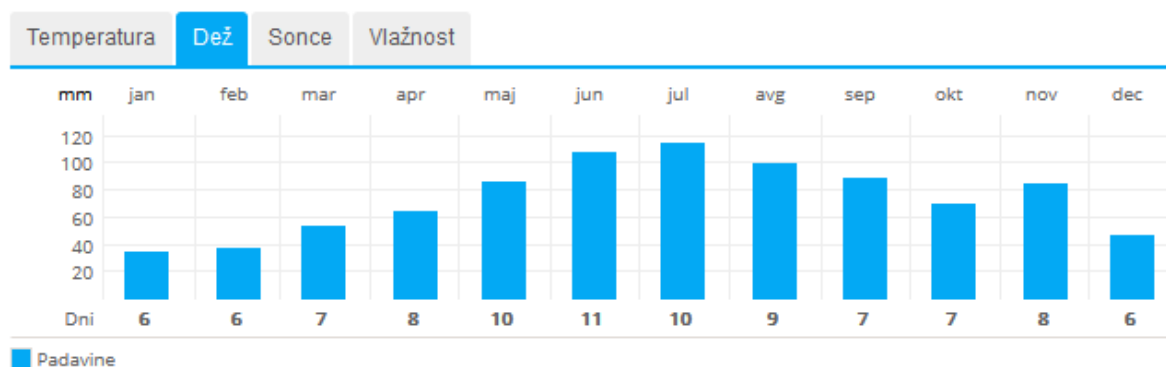
Priloge:

1. Klimogram za Cerklje na Gorenjskem 2019.

Podatki za klimo v Cerklje na Gorenjskem

Podatki za klimo v Cerklje na Gorenjskem

Viri:

<http://www.meteovista.si/Evropa/Slovenija/Cerklje-na-Gorenjskem/4120879#ui-tabs-15>

<http://www.natura2000.si/natura-2000/natura-2000-v-sloveniji/>

https://www.arso.gov.si/soer/biotska_raznovernost.html

http://www.ckff.si/dokumenti/n2k/n2k_odonata_koncno.pdf

https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_zavarovanih_%C5%BEivalskih_vrst_v_Sloveniji

<https://www.visitcerklje.si/sl/kam-v-cerkljah/tematske-poti/sprehajalna-rekreacijska-pot-pod-krosnjami>

https://mojajezera.si/seznam_mojih_jezer/gorenjska_regija/34/ribniki_cesnjevек/

<https://www.notranjski-park.si/izobrazevalne-vsebine/zivalski-svet/dvozivke/pupki-moceradi/navadni-mocerad>

<https://www.rd-bistrica-domzale.si/index.php/sl/ribniki-in-jezera/cesnjevек>

<http://www.sprehodi.marjan-semrl.com/ribniki-cesnjevек-dostop/>

<https://vestnik.si/clanek/aktualno/mokrisca-so-ledvice-pokrajine-756368>

<https://www.druzinski-izleti.si/regije/gorenjska/ribniki-cesnjevек.html>

<http://www.gorenjskiglas.si/apps/pbcs.dll/article?AID=/20171106/C/171109782/1038&template=printart>

<https://www.brdo.si/sl/grad-strmol-3>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Grad_Strmol

<http://www.sprehodi.marjan-semrl.com/grad-strmol/>

<https://gradovislovenije.si/project/strmol-stermol/>

<https://vnaravi.si/kamnisko-savinjske-alpe/stefanja-gora>

<http://www.pespoti.si/izlet.php?id=5019>

<https://www.gore-ljudje.net/novosti/24093/>

<https://www.casnik.si/narava-in-pokrajina-foto-stefanja-gora/>

http://www2.arnes.si/~ssmbkmet2s/obvestila/GOZD_Uros_Cesar_2.aNT.pdf

<https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda/ekoloske-vloge>

<https://akropola.org/boj-med-drevesi-med-tekmovalnostjo-in-ravnovesjem/>

Literatura:

Drago Jančar, To noč sem jo videl, Založba Modrijan, Ljubljana, 2015.

Urška in Andrej Stritar, Z otroki v gore, Založba Sidarta, Ljubljana, 1998.